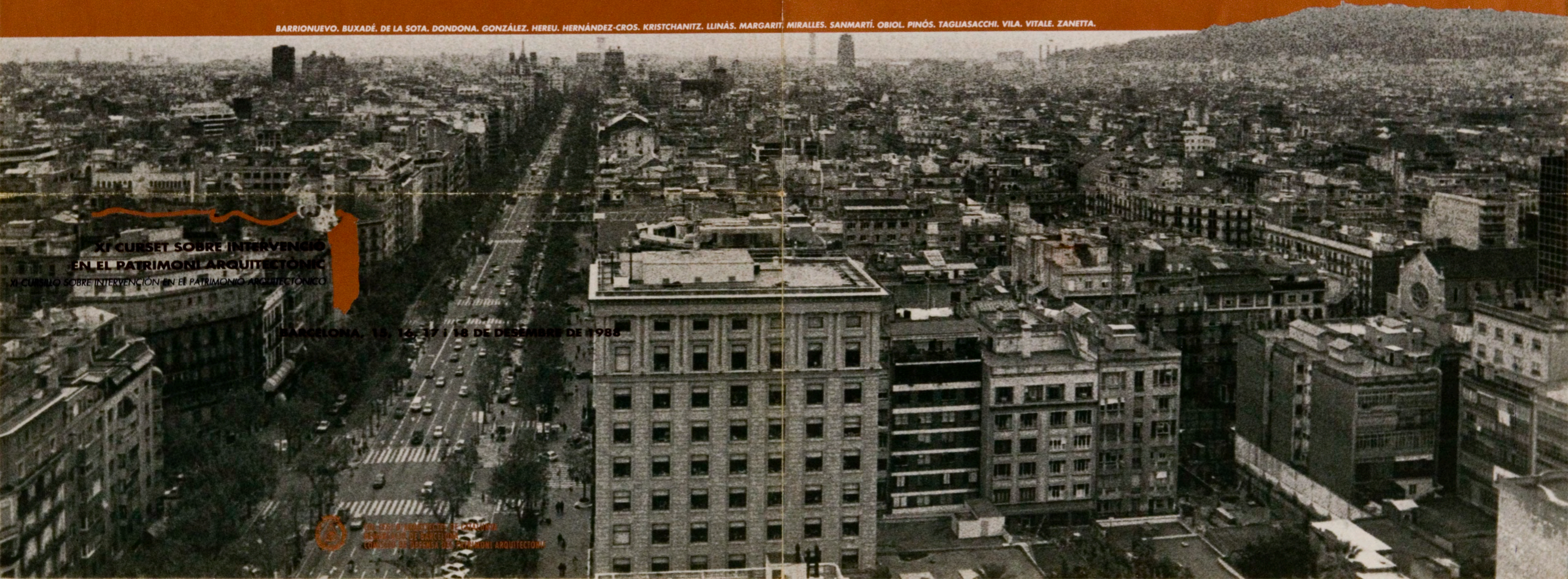

**ELS DARRERS CENT ANYS
ARQUITECTURA I CIUTAT**

LOS ÚLTIMOS CIENTO AÑOS. ARQUITECTURA Y CIUDAD

BARRIONUEVO. BUXADÉ. DE LA SOTA. DONDONA. GONZÁLEZ. HEREU. HERNÁNDEZ-CROS. KRISTCHANITZ. LLINÀS. MARGARIT. MIRALLES. SANMARTÍ. OBIOL. PINÓS. TAGLIASACCHI. VILA. VITALE. ZANETTA.

**XI CURSET SOBRE INTERVENCIÓ
EN EL PATRIMONI ARQUITECTÒNIC**

XI CURSILLO SOBRE INTERVENCIÓN EN EL PATRIMONIO ARQUITECTÓNICO

BARCELONA, 15, 16, 17 I 18 DE DESEMBRE DE 1988

COMISSIÓ DE DEFENSA DEL PATRIMONI ARQUITECTÒNIC
COMISION DE DEFENSA DEL PATRIMONIO ARQUITECTÓNICO

ORGANITZACIÓ: **COMISSIÓ DE DEFENSA DEL PATRIMONI ARQUITECTÒNIC DE LA DEMARCACIÓ DE BARCELONA, DEL CO.A.C.**

DIRECTOR: **JAUME SANMARTÍ i VERDAGUER**

COORDINADOR: **MANUEL GIMENO i BARTOLOMÉ**

COORDINADOR VISITES D'OBRES: **FRANCESC ASARTA i FERRAZ**

AMB EL SUPORT DEL DEPARTAMENT DE CULTURA DE LA **GENERALITAT DE CATALUNYA**

I LA COL·LABORACIÓ DE LA **DIPUTACIÓ DE BARCELONA**

I DE L'**EXCM. AJUNTAMENT DE BARCELONA**

• **EL CURSET ÉS OBERT A PROFESSIONALS, ESTUDIANTS I ALTRES PERSONES INTERESSADES PEL TEMA.**

TRADUCCIÓ SIMULTÀNIA AL CASTELLÀ DE TOTES LES PONÈNCIES.

PUBLICACIÓ REULL DE LES PONÈNCIES I DOCUMENTACIÓ COMPLEMENTÀRIA.

• **DRETS D'INSCRIPCIÓ**
ARQUITECTES 15.000 PTS.
ESTUDIANTS 10.000 PTS.
ALTRES PERSONES INTERESSADES 18.000 PTS.

• **A TOTS ELS ASSISTENTS AL CURSET SE'LS LIURARÀ DIPLOMA ACREDITATIU.**

TERMINI D'INSCRIPCIÓ: 3-XII-88

EL NOMBRE DE PLACES ÉS LIMITAT. LES SOL·LICITUDS S'ATENDRAN PER ORDRE DE RECEPCIÓ.

• **INFORMACIÓ I INSCRIPCIONS, COMISSIÓ DE DEFENSA DEL PATRIMONI ARQUITECTÒNIC DE LA DEMARCACIÓ DE BARCELONA DEL CO.A.C.**
SECRETARIA D'ACTIVITATS (SRA. ISABEL ROIG)
CO.A.C. PLAÇA NOVA, 5 (TL. 93/301 50 00 EXT. 281)
08002 BARCELONA.

• **EL CURSILLO ESTÁ ABIERTO A PROFESIONALES, ESTUDIANTES Y OTRAS PERSONAS INTERESADAS EN EL TEMA.**

TRADUCCIÓN SIMULTÁNEA AL CASTELLANO DE TODAS LAS PONENCIAS.

PUBLICACIÓN RESUMEN DE TODAS LAS PONENCIAS Y DOCUMENTACIÓN COMPLEMENTARIA.

• **DERECHOS DE INSCRIPCIÓN**
ARQUITECTOS 15.000 PTS.
ESTUDIANTES 10.000 PTS.
OTRAS PERSONAS INTERESADAS 18.000 PTS.

• **A TODOS LOS ASISTENTES AL CURSILLO SE LES ENTREGARÁ UN DIPLOMA ACREDITATIVO.**

PLAZO DE INSCRIPCIÓN: 3-XII-88

EL NÚMERO DE PLAZAS ES LIMITADO. LAS SOLICITUDES SE ATENDERÁN POR ORDEN DE RECEPCIÓN.

• **INFORMACIÓN E INSCRIPCIONES, COMISSIÓ DE DEFENSA DEL PATRIMONI ARQUITECTÒNIC DE LA DEMARCACIÓ DE BARCELONA DEL CO.A.C.**
SECRETARIA D'ACTIVITATS (SRA. ISABEL ROIG)
CO.A.C. PLAÇA NOVA, 5 (TL. 93/301 50 00 EXT. 281)
08002 BARCELONA.

ELS DARRERS CENT ANYS ARQUITECTURA I CIUTAT

LOS ÚLTIMOS CIENTO AÑOS ARQUITECTURA Y CIUDAD

L'onzena edició del curset sobre Intervenció en el Patrimoni Arquitectònic es presenta amb una voluntat de continuació i al mateix temps de renovació. Continuïtat pel que fa al compromís de prosseguir la tasca divulgadora i informativa iniciada amb il·lusió l'any 1978 per la Comissió de Defensa del Patrimoni de la demarcació de Barcelona del CO.A.C. i secundada al llarg d'aquests deu anys per les principals institucions del país. Renovació per la voluntat d'obrir vies d'anàlisi i recerca en un camp professional que es perfila any darrera any amb uns trets disciplinaris específics.

El concepte de Patrimoni Arquitectònic s'ha vinculat sovint a edificis construïts en períodes històrics llunyans. Amb l'estudi progressiu i la sensibilització general per aquesta temàtica, socialment s'han fomentat actituds més pròximes a la defensa i conservació d'aquell patrimoni que no pas a la creativitat arquitectònica que cal projectar-hi.

L'estudi de les claus teòriques i dels mecanismes d'intervenció sobre el patrimoni arquitectònic dels darrers cent anys pot obrir unes vies de reflexió crítica respecte a qüestions d'interès permanent i aportar alhora camins d'actuació inèdits.

En efecte, a la problemàtica general plantejada sobre el valor de l'edifici i les seves parts, sobre el nivell d'intervenció que una construcció pot suportar sense perdre la identitat, sobre les tècniques constructives més adequades a cada cas, sobre la relació entre tipologia i ús, etc., cal afegir-hi un factor diferencial i específic que no és altre que la curta edat de l'edifici, que en la major part de casos no ha esgotat el seu cicle vital. Així, doncs, sobre el present i el futur d'aquest patrimoni i de cada edifici s'obren unes disjuntives diferents de les que interessen en el cas d'altres edificis, especialment, dels que s'ha convingut a considerar i anomenar "històrics".

D'altra banda, els darrers cent anys que han estat testimoni excepcional d'una evolució tecnològica sense precedents, totalment impensable a començament del segle XIX, ofereixen un ventall estilístic molt variable. La joventut de les noves tècniques constructives sorgides a partir de la revolució industrial que s'han anat obrint pas aquests darrers cent anys, ha significat l'aparició d'un front nou i variadíssim de problemes als quals cal donar resposta i per als quals l'arquitectura denominada tradicional no té solucions tecnològiques prou verificades.

El darrer argument que justifica l'elecció temàtica d'aquest onzè curset i el consegüent debat és la important projecció professional de l'objectiu que el centra, qüestió no gens menyspreable en el moment de programar unes sessions de treball que comptaran amb l'estimada presència de prestigiosos professionals de diferents àmbits culturals europeus, que sens dubte contribuiran a elevar el nivell del debat entre els professionals interessats per aquesta matèria.

La undécima edición del cursillo sobre Intervención en el Patrimonio Arquitectónico se presenta con una voluntad de continuidad y, al mismo tiempo, de renovación. De continuidad, respecto al compromiso de proseguir la tarea divulgadora e informativa iniciada con ilusión, en 1978, por la Comisión de Defensa del Patrimonio Arquitectónico de la demarcación de Barcelona del CO.A.C., y secundada durante estos diez años por las principales instituciones del país. De renovación, por el interés en abrir vías de análisis y de investigación en un campo profesional que se perfila, día a día, con unos rasgos disciplinarios más específicos.

El concepto de Patrimonio Arquitectónico ha estado vinculado frecuentemente a edificios construidos en periodos históricos lejanos. Con el estudio progresivo y la sensibilización general sobre esta temática, socialmente se han fomentado actitudes más inclinadas a defender y conservar dicho patrimonio que a enriquecerlo con la creatividad arquitectónica.

El estudio de las claves teóricas y de los mecanismos de intervención en el patrimonio arquitectónico de los últimos cien años puede abrir unas vías de reflexión crítica respecto a cuestiones de interés permanente y, a la vez, ofrecer nuevos caminos de actuación.

En efecto, a la problemática general planteada sobre el edificio y sus elementos, sobre el nivel de intervención que una construcción puede tolerar sin perder su identidad, sobre las técnicas constructivas más adecuadas en cada caso, sobre la relación entre tipología y uso, etc., hay que añadir un factor diferencial y específico, como es la corta edad del edificio, que en la mayoría de los casos no ha agotado su ciclo vital. Por tanto, sobre el presente y el futuro de este patrimonio y de cada edificio en particular se abren unas disjuntivas diferentes de las que interesan cuando se trata de otros edificios, especialmente de los que se ha convenido en denominar y considerar "históricos".

Por otra parte, los últimos cien años —que han sido testimonio excepcional de una evolución tecnológica sin precedentes, totalmente impensable a principios del siglo XIX— ofrecen una riqueza estilística muy variada. La juventud de las nuevas técnicas constructivas surgidas a partir de la revolución industrial y que se han ido abriendo paso a lo largo de esta centuria, ha significado la aparición de un frente nuevo y variadísimo de problemas a los que hay que dar respuesta y para los que la arquitectura denominada tradicional no tiene soluciones tecnológicas suficientemente verificadas.

El último argumento que justifica la elección temática del XI cursillo y el consiguiente debate es la importante proyección profesional del objetivo principal, cuestión nada despreciable en el momento de programar unas sesiones de trabajo que contarán con la presencia de prestigiosos profesionales de diferentes ámbitos de la cultura europea, que, sin duda, contribuirán a elevar el nivel del debate entre profesionales interesados en la materia.

15	DIJOUS JUEVES	16.00 H.	RECEPCIÓ DELS PARTICIPANTS, LLIURAMENT DE LES CREDENCIALS I DEL MATERIAL A LA SECRETARIA D'ACTIVITATS. RECEPCIÓN DE LOS PARTICIPANTES, ENTREGA DE CREDENCIALES Y MATERIAL EN LA SECRETARIA DE ACTIVIDADES
		17.00 H.	SALUTACIÓ I OBERTURA DEL CURSET. SALUTACION Y APERTURA DEL CURSILLO. EXPOSICIÓ DEL TEMARI. EXPOSICIÓN DEL TEMARIO. JAUME SANMARTÍ I VERDAGUER, ARQ. DIRECTOR DEL CURSET
		18.30 H.	REHABILITAR LA RESTAURACIÓ. PONENT: ANTONI GONZÁLEZ, ARQ. "DE COBI A SANT VICENÇ DE RUS" "DE COBI A SANT VICENÇ DE RUS"
		19.30 H.	PAUSA. REFRIGERI REFRIGERIO
		20.00 H.	IL PIANO DE COLORE A TORINO (1800-1985) PONENTS: GERMANO TAGLIASACCHI, ARQ. RICARDO ZANETTA, ARQ. EL TRATTAMENTO CROMATICO DE LA CIUTAT DEL XIX EL TRATAMIENTO CROMATICO DE LA CIUDAD DEL XIX GIUSEPPE DONDONA, ASSESSORE ALL'ARREDO URBANO ASPECTOS POLITICOS
			INAUGURACIÓ DE L'EXPOSICIÓ. (PROGRAMA A PART) (PROGRAMA APARTE)
16	DIVENDRES VIERNES	10.00 H.	MERCAT DE SANT ANTONI (BARCELONA 1876-1882) A. ROVIRA I TRIAS I M. CANET I MAS PONENT: AGUSTI OBIOL I SANCHEZ, ARQ. LA INTERVENCIÓ COM A GARANTIA DE LA PERVIVÈNCIA D'UN TIPUS. LA INTERVENCIÓN COMO GARANTIA DE LA PERVIVENCIA DE UN TIPO
		11.30 H.	PAUSA. REFRIGERI REFRIGERIO
		12.00 H.	WERKBUND SIEDLUNG (WIENA 1930-1932) PONENT: ADOLF KRISTCHANITZ, ARQ. PROTOTIPUS DE CONJUNT RESIDENCIAL A L'EUROPA DELS ANYS 20. PROTOTIPO DE CONJUNTO RESIDENCIAL EN LA EUROPA DE LOS AÑOS 20
		13.30 H.	CASA BLOC (BARCELONA 1932-1936) G.A.T.C.P.A.C. PONENT: JAUME SANMARTÍ I VERDAGUER, ARQ. EL C.I.A.M. A BARCELONA. LA VIVIENDA MANIFIESTO EL C.I.A.M. EN BARCELONA. LA VIVIENDA MANIFIESTO
		16.30 H.	CASA MILÀ "LA PEDRERA" (BARCELONA 1905-1910) PONENTS: ANTONI GAUDI I CORNET JOSEP E. HERNÁNDEZ-CROS, ARQ. RAFAEL VILA I RODRIGUEZ, ARQ. RESIDENCIA I MONUMENTO RESIDENCIA Y MONUMENTO
		18.00 H.	MUSEU DE LA CIÈNCIA I LA TÈCNICA (TERRASSA 1907-1908) PONENTS: LLUIS MONCUNILL I PARELLADA CARLES BUXADÉ I RIBOT, ARQ. JOAN MARGARIT I CONSARNAU, ARQ. TRANSFORMACIÓ D'UNA FÀBRICA EN MUSEU TRANSFORMACIÓN DE UNA FÁBRICA EN MUSEO
		19.30 H.	PAUSA. REFRIGERI REFRIGERIO
		20.00 H.	PARC DE LA CIUTADELLA 1888-1988 (BARCELONA 1873-1888) I FONTSERÉ, MAESTRES I ALTRES. PONENT: PERE HEREU I PAYET, ARQ. UN SIGLE D'INTERVENCIÓ A UN ESPAI URBÀ EMBLEMÀTIC. UN SIGLO DE INTERVENCIÓN EN UN ESPACIO URBANO EMBLEMÁTICO
17	DISSABTE SABADO	9.30 H.	ESCOLA "LA LLAUNA" (BADALONA 1910) PONENTS: ENRIC MIRALLES I MOYA, ARQ. CARME PINÓS I DESPLAT, ARQ. USOS NOUS PER A UN EDIFICI INDUSTRIAL OBSOLET. NUEVOS USOS PARA UN EDIFICIO INDUSTRIAL OBSOLETO
		11.00 H.	PAUSA. REFRIGERI REFRIGERIO
		11.30 H.	CORRAL DE VECINOS. (SEVILLA) PONENT: ESTACION DE FFCC PLAZA DE ARMAS. (SEVILLA) ANTONIO BARRONUEVO FERRER, ARQ. TRADICIÓ I HABITATGE POPULAR. UN EXEMPLE DE REHABILITACIÓ. TRADICIÓN Y VIVIENDA POPULAR. UN EJEMPLO DE REHABILITACIÓN. • LA PERMANÈNCIA D'UNA FUNCIÓ URBANA. LA PERMANENCIA DE UNA FUNCIÓN URBANA
		13.30 H.	BARCELONA, LA CIUTAT I EL 92 VISITA A L'EXPOSICIÓ AL DIPÒSIT D'AGÜES DEL PARC C/ WELLINGTON, 48. VISITA A LA EXPOSICIÓN EN EL DEPÓSITO DE AGUAS DEL PARGUE C/ WELLINGTON, 48
		16.00 H.	PALAU DE LES ARTS GRÀFIQUES (BARCELONA 1929) PELAGI MARTÍNEZ I PÀRICIO, RAIMON DURAN I REYNALS PONENT: JOSEP A. LLINÁS I CARMONA, ARQ. ADAPTACIÓ AL NOU PROGRAMA DEL MUSEU D'ARQUEOLOGIA. ADAPTACIÓN AL NUEVO PROGRAMA DEL MUSEO DE ARQUEOLOGIA
		18.00 H.	GOVERN CIVIL DE TARRAGONA (TARRAGONA 1964) ALEJANDRO DE LA SOTA MARTÍNEZ PONENT: ALEJANDRO DE LA SOTA MARTÍNEZ, ARQ. RETORN SOBRE L'OBRA PROPRA. INTERVENCIÓN EN UN EDIFICI PÚBLIC. RETORNO SOBRE LA OBRA PROPIA. INTERVENCIÓN EN UN EDIFICIO PÚBLICO
		19.30 H.	PAUSA. REFRIGERI REFRIGERIO
		19.45 H.	LA INTERVENCIÓ EN EL PATRIMONI ARQUITECTÒNIC RECENT. PONENT: DANIELE VITALE, ARQ. TEORIA I MÈTODE. TEORÍA Y MÉTODO
18	DIUMENGE DOMINGO	10.30 H.	VISITA A OBRES RESTAURADES DE L'EIXAMPLE CERDA DE BARCELONA. VISITA A OBRAS RESTAURADAS DEL ENSANCHE CERDA DE BARCELONA. CASA COMALAT (1909-1911, S. VALERÍ I PUPURULL) C. CORSEGA, 316/AV. DIAGONAL, 412 PALAU QUADRAS (1904-1906, J. PUIG I CADAFALCH) AV. DIAGONAL, 303 CASA MILÀ (1905-1910, A. GAUDI I CORNET) PASSEIG DE GRÀCIA, 92 CASA LLEÓ MORERA (1905, LL. DOMÈNECH I MONTANER) PASSEIG DE GRÀCIA, 35 CASA AMATLLER (1898-1900, J. PUIG I CADAFALCH) PASSEIG DE GRÀCIA, 41
		13.00 H.	ACTE DE CLAUSURA. ACTO DE CLAUSURA. EL PAISSATGE URBÀ, UN TEMA ACTUAL. EL PAISAJE URBANO, UN TEMA ACTUAL. ILL. M. SR. JOSEP M. SERRA I MARTÍ, REGIDOR CONSELLER DE L'ÀMBIT D'URBANISME. OBRES I SÈRVIS DE L'EXCM. AJUNTAMENT DE BARCELONA. PARLAMENT I ENTREGA DE DIPLOMES. PARLAMENTO Y ENTREGA DE DIPLOMAS. JOAN MUR I SOTERAS, ARQ. PRESIDENT DE LA DEMARCACIÓ DE BARCELONA DEL CO.A.C.

XII ANIVERSARI

COMISSIÓ DE DEFENSA DEL PATRIMONI ARQUITECTÒNIC DE LA DEMARCACIÓ DE BARCELONA DEL COL·LEGI D'ARQUITECTES DE CATALUNYA

1976 1988

FOTOGRAFIA: LORENZO FUENTES • DISENY: JULIA ESPINÁS

✂

NOM	NOMBRE
COGNOMS	APELLIDOS
PROFESSIÓ	PROFESIÓN
ADREÇA I TELÈFON	DIRECCIÓN Y TELÉFONO
POBLACIÓ	POBLACION
CODI POSTAL I PROVÍNCIA	CODIGO POSTAL Y PROVINCIA
SIGNATURA	FIRMA